

Artikeln är skriven av
Leif Lindblom fröhandlare
sedan snart 30 år, med inriktning
på utsäde för ekologisk odling.

5.10 2011

Svensk fröhandel i stryppgrepp

Kontrollavgifter tredubblas

Det hände sig i Reinfeldts sjätte regeringsår. Det viktigaste är då att undvika skattehöjningar, däremot kan avgifter till företag gärna höjas. 2011 tredubblades dessa av Jordbruksverkets Frötillsyn, utan att vi först sett röken av någon remiss. Frötillsynen hade mist stora intäkter när ojämförligt största svenska fröföretaget flyttade sin fröpackning till Baltikum. Därtill hade Jordbruksverket stora redovisningsproblem under åren efter att man tog över verksamheten från Statens Utsädeskontroll. En del intäkter redovisades som Tillsyn, en del under rubrik Växt, en del åtgärder blev tydligen aldrig debiterade. Tillsynen fick därför stora ackumulerade underskott 2007-2010, något som regeringens Ekonomistyrningsverk krävde skulle regleras genom att vi i fröhandeln betalar. Regeringen har ju gett tillsynen rätt att höja avgifter, vilket är enklare än att minska personal och försöka bli effektivare. I budget 2011-2014 är prognosen 800.000 kr i överskott per år. Staten d.v.s. regeringen tar inte ansvar för egna problem, gamla förluster, utan använder sin makt för att låta företagen betala. De nya avgifterna är helt och hållet olika administrativa avgifter. Man skyller på att svensk fröhandel inte följer regelverk och därmed orsakar administration. Det påstås också att varje kontrollerad sort idag innebär timmars arbete för kontrollen, vilket motiverar administrativa avgiften 2150 kr per sort. Men det är svepskäl, skamlös lögn och kollektiv bestraffning.

Svensk fröhandel behövs

Flera svenska fröhandlare söker sorter som passar för svenska förhållanden med provodlingar eller för ekologisk odling. Men nu är den lilla inhemska branschen, alltmer ekonomiskt trängd av Jordbruksverket och i bakgrunden Regeringen med Ekonomistyrningsverket. Jag som driver den lilla enskilda firman Lindbloms Frö kommer nu att få avgiftshöjning från ca 50.000 kr årligen till ca 150.000 kr. Den tredubblade höjningen av kostnaden för kontrollen, gör att vissa företag tänker flytta från Sverige. Vi som inte kan eller vill fly Sverige, får kontrollkostnader 5-15 ggr högre än kollegor i övriga EU. Bemötandet av den statliga plundringen av våra företag som kommer, är antingen totalt motstånd, nedläggning av våra företag eller flyttning till annat land.

Jäv och kollektiv bestraffning

För att driva genom dessa tredubblade avgifter såg verkets jurist till att ingen av oss berörda fröhandlare fick se den remiss som föregick beslutet. Ingen information kom heller via fröhandlarföreningen. Växtkontrollenheten beslutade sedan själv om avgifterna och undertecknade, d.v.s. **jäv**. Beslutet är också **kollektiv bestraffning**. I kompletterande information (daterad 23.9 2011) får vi veta om vi sköter oss, kan avgifterna bli något lägre med tiden.

Den nya svenska attityden är också att avgifter skall vara lika för alla i sann nyliberal anda. Det lilla företaget med någon miljon i omsättning tvingas betala lika stora avgifter, som det 100 ggr större. Mitt eget företag försöker hålla ett brett sortiment för ekologiska odlarna. Genomsnittliga storleken per parti blir givetvis mycket mindre än för de företag som säljer till konventionella odlare. Men lika många kontroller görs och avgifterna per kontroll är lika.

Vad anklagas fröhandlarna för?

Som motivation för de enorma avgiftshöjningarna menar man att vi alla fröhandlare missköter oss. En vanlig anklagelsen är att vi inte följer regelverket och säljer sorter som inte är listade i EU. För vår del i Lindbloms Frö gäller det främst att man menar att vi säljer olistade ej registrerade NYA sorter. Vi fick t.ex. säljförbud 2010 för Bataviasallaten Starsky, en ny sort med bättre sjukdomsresistens än föregångaren. När vi blev kontrollerade 2009 hittade inte myndigheten sorten, varken i stora sortlistan eller i listan över sorter under prövning. Det hjälpte inte oss att jag lämnade ett intyg från förädlaren. Vi fick ändå säljförbud. Nu efteråt kan man enkelt finna att sorten registrerades 2009 i katalogen C197A. D.v.s. egentligen registrerades sorten långt innan säljförbudet, men det tar tid till publicering. Denna myndighet menar alltså att det är vi som skall bevisa vår oskuld, trots att systemet inte är anpassat till svenska myndigheters agerande. Man ställer emellanåt frågor som sedan visar sig felaktiga. Det skall också sägas att inom något år kommer nya förenklade regler för utsädesbranschen.

Utslagning av företag

Påbuden från Jordbruksverket innebär att man medvetet agerar på ett sätt som slår ut små företag och ger stora problem för de något större företagen. Enda sättet att ta sig ur det stryppgrepp Jordbruksverkets Växtkontrollenheten /Tillsynen) kopplat, är att fröhandlarna flyttar packningen från Sverige. Andra EU-länder har också kontroll, men kostnaden är 7-20% av den svenska. En del länder har fortfarande kontroll, som delvis betalas via anslag. Självklart har inget land administrativa kostnader så vanvettigt höga som de svenska. Att t.ex. registrera en sort för växtförädlarrätt kostar mer än dubbelt så mycket i Sverige, som i något annat land. Vilket i klartext innebär 40.-50.000 kr. Sverige har gått från att vara ett högskatteland till att vara ultraextremt högavgiftsland.

Sverige och EU-direktiv

Jag var själv mycket EU-kritisk, men har nu insett att det inte var så enkelt. Ofta handlar det egentligen om hur svenska myndigheter hanterar regelverket. Direktiv införlivas av svenska myndigheter ofta som vore det en vanlig svensk lag eller som en förordning. Fast det inte är det. 2010 blev det kolossal turbulens om Amatörlistan för frösorter, EU-direktivet 2009/145/EG. Jag var själv ensam om att se positivt på det nya direktivet. Det fanns nu äntligen möjlighet att registrera en sort i EU, till mycket låg kostnad. Därefter kan man sälja i alla EU-länder. Det kan nu konstateras att båda parter, vissa fröhandlare och Jordbruksverket misstolkade det som gäller i EU. Främst vilar ansvaret givetvis hos Jordbruksverket. Sverige var tvunget att liksom alla EU-länder 31.12 2010 **införliva** direktivet, men hade sedan full frihet att som de engelska myndigheterna, öppet ge företagen max tre år för att registrera enligt denna regel. Efter en tids protester började svenska myndigheter tala om att det ändå skulle gå att lösa informellt. Man vågar inte ge svenska medborgare formella friheter eller rättigheter, som blir kända av EU-kommissionen.

Sverige behöver en ny Frötillsyn

Frökontroll kan egentligen vara värdefull för alla odlare, både fritids- och yrkesodlare. Den svenska kontrollen är fullständigt okänd för den enskilde odlaren. Det finns idag oberoende privata frölab. som utför groningstest. Liksom i andra länder. USA har t.ex. bra och billig frökontroll. Det viktigaste för konsumenten är trots allt bra groningsegenskaper. Stickprov från alla de företag som är representerade på svenska marknaden bör finnas med. Även av krydd- och blomfröer. Den exemplöst dyra kontroll som utförs av Jordbruksverket representerar kanske 10% av det som säljs i Sverige. Endast köksväxtfrö kontrolleras. Idag groningstestas bara ca 120 partier. Självklart skall betydligt fler partier testas. Det skall gälla även svenska företag som packar i annat land och likaså det som kommer in till Sverige på en helt fri marknad. Kontrollera sedan dubbelt alla prov som inte är godkända. Publicera därefter resultaten. Det skulle definitivt få effekt.

Att sorter upprätthålls på ett bra sätt och är sortrena, är en annan viktig kvalitetsaspekt. Växtkontrollenheten sortkontrollerar 1/3 av stickproven om 5% av sortimentet, dvs. ca 1,7%. En del av detta lär också vara dubbelkontroller. D.v.s. om sortimentet vore statistiskt skulle det ta 60 år att kontrollera sig genom. Men sorter kommer och går. De kan försämrats på något år. Det är en omöjlighet att fånga problem mer än i mycket, mycket liten omfattning, med Växtkontrollenhetens metod.

Gör istället så här: ge fröhandlare och odlingsrådgivare möjlighet att med hjälp av bilder rapportera om problem. Fröhandlare bör meddelas för att få chans att själv dra in en sort, om kritiken är befoгод. Görs ingen åtgärd bör man kontrollodla till fröhandlaren kostnad. Mycket säkrare, bättre och till mycket lägre kostnad än dagens system.

Växtkontrollenheten och frökontroll

I alla EU-länder utför myndigheterna något slags frökontroll. Resultat av groningstest publiceras i en del länder.

De svenska testerna publiceras inte, utförs för sent och dubbelcheckas inte, eftersom svenska frökontrollen är säkra på att man gör rätt. I många fall kommer beskeden också alltför sent för att fröhandlarna skall kunna sända nytt frö till omsådd.

Jag manar till bojkott av Växtkontrollenheten

Dagens system sköts till en monstruös kostnad. För kontroll (groning, renhet sortidentitet m.m.) av totalt drygt 200 partier tänker man debitera oss i branschen mer än 1 milj.kr. Det är orimligt att som i mitt fall debitera administration av 33 frökontroller och en handfull följesedelskontroller med ca 100.000 kr. **Själva frökontrollen ej inkluderad. Denna kostar i sig ca 50.000 kr, vilket vi betalat tidigare.** Det hade varit rimligt om avgiftskonstruktionen varit mer omsättningstyrd, som i andra länder.

Myndigheten Jordbruksverket har blivit en gökunge, som kommer att kasta ut flera av oss fröhandlare från vår verksamhet, trots att vi sköter våra företag väl. Vi är jagade in i ett hörn. Denna myndighet Jordbruksverket, skall få veta att vi på alla sätt tänker kämpa för en framtid för vår lilla bransch. Om så det innebär att Växtkontrollenheten använder den rättighet till polisingripande och förverkande av lager, man har enligt svensk lag. Svensk riksdag har inte bemyndigat Regeringen att bestämma över de tvingande avgifter vi skall betala. Så riksdagen måste väckas.

Vi skall lämna in flera överklaganden till Förvaltningsrätten, då Jordbruksverket som vi menar har brutit mot flera lagar. Utöver detta bör det finnas skäl att gå till EU-domstolen för att få prövat om andra delar av svenskt agerande, är i överensstämmelse med regelverket i EU. När vi hör med kollegor i andra EU-länder, har man inte alls de problem vi svenska fröhandlare drabbas av. Man fattar inget.

Vi fröhandlare måste skapa våra egna företags framtid. Vi skall göra oss fria från det strypgrepp Jordbruksverkets Växtkontrollenhet nu kopplat på vår bransch. Vi skall inte samarbeta med Jordbruksverket som synnerligen grovt missbrukar sin position som myndighet, nu och tidigare. Man skall dock veta att ett krav från en myndighet i Sverige, inte kan bestridas.

Valet är enkelt - vi fröhandlare bör välja det som krävs för att hålla hög kvalitet, samtidigt som vi vägrar bli plundrade. **Jag agerar nu för bojkott.** Det kan innebära rättsliga åtgärder mot oss. Det kan innebära förverkande av vårt lager, debiteringar av arbete à 770 kr/tim, böter, viten osv. Vilket totalt kan innebära miljonkostnad för mig och min lilla enskilda firma.

Det är viktigt att våga göra motstånd mot ett sjukt system, när de i maktposition missbrukar sin maktposition så extremt grovt som sker i Sverige, av den myndighet som heter Jordbruksverket. Motstånd är tyvärr absolut nödvändigt.

Leif Lindblom

Fröhandlare

Lindbloms Frö / Kivik